
Protocol

dalla radunonza communal

Gi e temps	ils 8 da matg 2021 allas 19.00
Liug	Plaun dil Lag (incl. mesiras da protecziun concept corona)
Presidi	President communal Franz Gschwend
Protocol	Menader administraziun communal Orlando Derungs
Presenza	176 votantas e votants, 11 hosps
Dumbravuschs	Lucas Camathias e Martina Wolf, elegi cun vusch unanima
Menader project fusiun	Adrian Wolf
Representants cantunals digl uffeci da vischnaucas	Giachen Caduff e Simon Theus

Tractandas

1. Approbaziun dil protocol dalla radunonza communal dils 27.3.2021
2. Examinaziun dalla fusiun dallas vischnaucas Falera, Laax, Sagogn e Schluein el senn d'in preproject
 - Presentaziun preproject
 - Finamiras e moda dil preproject
 - Situaziun da partenza ellas vischnaucas
 - Motivs per ina fusiun
 - Schanzas e temas
 - Finamiras strategicas / puncts centrals
 - Sco vinavon
 - Discussiun
 - Votaziun sur in'examinaziun profunda dalla fusiun dallas vischnaucas Falera, Laax, Sagogn e Schluein
3. Communicaziuns e varia

1. Approbaziun dil protocol dalla radunonza communal dils 27.3.2021

Il protocol vegn approbaus unanimamein.

2. Examinaziun dalla fusiun dallas vischnauncas Falera, Laax, Sagogn e Schluein el senn d'in preproject

- Il president communal Franz Gschwend menziunescha en ses plaid introductiv conform al senn: "Nus savessen vegnir ensemen ed il preproject mussass si, en tgei habitaziun che nus vivessen lu." Finamira seigi denter auter era, da realisar ina fusiun senza visadas da personal. "Nus prendein il temps che vegn ad esser necessari".
- En special beneventa Franz Gschwend tut ils representants dallas medias, Adrian Wolf, il menader dil project dil project da fusiun sco era ils representants cantunals digl uffeci da vischnauncas, ils signurs Simon Theus e Giachen Caduff. La decisiun a Schluein ei gia curdada fetg clar en favur d'in preproject profundau cun 65 vuschs gie encunter 21 vuschs na.
- La radunonza communal ei seradunada oz per decider davart il project «examinaziun dalla fusiun dallas vischnauncas Falera, Laax, Sagogn e Schluein». Nus vulein intermediar oz ina emprema noziun dils avantatgs e disavantatgs da quella fusiun da vischnauncas. Oz vegn aunc buc decidiu, sch'ina fusiun da Laax cun las vischnauncas vischinontas gartegia. Oz suplichein nus spirontamein per la lubientscha, d'elaborar in project per ina fusiun pusseviva.
- Nossa vischnaunca tgira dapi biars onns ed en biars secturs ina collaboraziun encorunada da zun bia success cun las vischnauncas vischinontas Falera, Sagogn e Schluein. Sco pli gronda denter lur ei Laax denter auter liug da scola dil scalem superiu per las quater vischnauncas. Era els secturs pumpiers, spitex, forestalessers, parc da maschinas ed allianza da taglias han las quater vischnauncas gia concentrau lur forzas e collaboreschan stretg e cun success.
- Las quater vischnauncas resp. administraziuns communalas havevan ed han era sur ils secturs gest numnai adina puspei intersecziuns, puncts da contact ed entretschadas da lavurs. Novas prescripziuns e regulaziuns da confederaziun, cantun ed organizaziuns regionalas provocheschan adina novas sfidas e pensums per las vischnauncas. Dar dumogn a quellas pretenda resursas personalas e finanzialas.
- Mintgina dallas quater vischnauncas ha ina buna organizaziun e finanziaziun. Tuttas quater ein pinadas per las sfidas dil futur. Per saver mantener quellas fermezas e sepresentar bein sco communa era a liunga vesta, sto ina vischnaunca restar activa. Las pretensiuns allas administraziuns communalas s'augmentan semper; buc mo dalla vart dallas autoritads, mobein era dalla vart dalla populaziun. La suprastonza communal da Laax ei perschuada ch'igl ei ussa il dretg mument da ponderar profundamein davart ina fusiun dalla vischnaunca cun las vischnauncas vischinontas Falera, Sagogn e Schluein. En quei connex vala ei d'examinar tut las pussevladads e schanzas existentas e che sedattan. Tuttas quater vischnauncas parten d'ina posiziun ferma en in project da fusiun. Ni Laax ni ina dallas treis autras vischnauncas ein sfurzai da fusiunar ord motivs finansials ni organisatorics. Igl ei plitost il giavisch dils responsabels dallas vischnauncas d'elaborar proactiv viers in futur prospereivel per saver disponer a liunga vesta d'ina administraziun communal efficients ed orientada als giavischs dil client sco era in generale lesser che funcziuna.
- Damai che nus essan perschuidi che solidaritad e concentraziun da forzas ein mai falliu, han las suprastonzas communalas da Falera, Sagogn, Schluein e Laax menau discuors davart ina fusiun pusseviva ils davos meins. Ellas ein secunvegnidas daferton sin «finamiras strategicas, cundiziuns generalas ed empermischuns».

Presentaziun dil preproject entras Adrian Wolf (Giachen Caduff e Simon Theus)

Finamiras dil preproject

Allas votantas ed als votants dallas vischnauncas Falera, Laax, Sagogn e Schluein duei l'idea «fusiun dallas quater vischnauncas» vegnir messa en votaziun sco decisiun da principi la primavera 2021.

La tscharna duei cheutras

- circumscriber las cundiziuns da rama per in eventual project da fusiun
- mussar ils puncts / secturs, tier ils quals exista gia unitad
- mussar ils impacts finansials dalla fusiun

Moda – realisaziun dil project

- uost/set. 2020 consentiment dallas suprastonzas communalas tier il preproject „fusiun Laax – Sagogn“
- set./oct. workshop cun omisduas suprastonzas communalas
- nov. damonda a Falera e Schluein - consentiment dallas suprastonzas communalas
- nov./dec. workshops cun las suprastonzas communalas da Falera e Schluein
- mars 2021 presentaziun dils resultats allas suprastonzas communalas e dallas vischnauncas burgheisas
- matg presentaziun dil preproject „fusiun“ ellas quater vischnauncas
- naven dil zercladur tier decisiun dil pievel positiva: examinaziun dalla fusiun

Organisaziun dil project

- direcziun dil project, giunta dil project (presidents communalas, menader dil project)
- gruppa da project (suprastonzas communalas da mintga vischnaunca, representant uffeci da vischnauncas, menader dil project)
- gruppa da lavur tier tema special „finanzas e taglias“
- Manetsch Treuhand (Cecilia Manetsch), svilup dallas finanzas „isolaziun vs fusiun“

Situaziun da partenza ellas vischnauncas

	Laax	Sagogn	Falera	Schluein
surfatscha en ha	3'167	695	2'235	481
avdents	1'885	731	620	612
votantas e votants	1'306	556	465	400
affons da scoletta ord il vitg	35	15	13	14
scolars ord il vitg	70	82	41	40
pei da taglia 2021	50%	105%	75%	50%
taglia sin schischom	1,0 ‰	1,5 ‰	1,25 ‰	1,5 ‰
taglia sin midada da maun	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
finanziaziun atgna per habitont	2'845	896	1'926	723
facultad netta per habitont	21'164	4'805	15'716	22'007
pensum presidi communal	50%	20%	30%	20%
suprastonza communal	5	5	5	5
cussegl da scola scalem primar L-F	2	5	2	5
cussegl da scola scalem superiur L-F-S-S	1	1	1	1
cumissiu da gestiun	3	3	3	3
cumissiu da baghegiar	5	3	5	3

Motivs per la fusiun

- Collaboraziun stretga els secturs scola (scalem superiur), pumpiers, forestalessers, spitex ed alianza da taglias
- intersecziuns, puncts da contact ed entretschadas da lavurs en fetg bia temas
- pretensiuns allas vischnauncas che creschan davart ils habitonts, il cantun, las organisaziuns regionalas
- intensivivar l'attractividad sco liug da habitar e luvrar
- novas prescripziuns e regulaziuns
- novas pusseivladads ella planisaziun spaziala (plan directiv communal)
- munconza d'interessents per las autoritads communalas

Schanzas e temas d'ina fusiun

- situaziun finanziaria
- cultura / historia
- natira / alps - agricultura
- habitar ella vegliadetgna
- grad d'enconuschientscha „LAAX“
- sinergias
- planisaziun spaziala
- turissem
- terren da baghegiar
- datier dils burgheis
- disequilibier emploiai
- futur vischnauncas burgheisas
- dependenza turistica
- num dalla vischnaunca

Puncts centrals ellas singulas vischnauncas

Falera

- alps - agricultura
- project hotel / turissem
- cultura
- historia
- unviern

Schluein

- commerci
- terren da baghegiar
- Löwenberg - start-up / center d'innovaziuns
- golf
- primavera

Sagogn

- natira / biodiversidad
- Ruinaulta
- cultura
- golf
- primavera

Laax

- turissem
- cultura
- plazzas da lavur
- potenzial da crescher
- unviern

Finamiras strategicas dalla fusiun

- professionalisar ils survetschs
- revaletar las plazzas da lavur - specialists els sector dil fatg
- megliurar las cundiziuns da rama (agricultura, turissem, planisaziun spaziala)
- nezegiar sinergias - suprastanza, cumissiun da gestiun, cumissiun da baghegiar, administraziun, survetsch d'ovras
- cumparsa enviers cantun, organisaziun d'intent e regionalas
- zugliada dallas resursas (p.e. residenza d'attempai comunabla – casa da generaziuns)
- vischanunca naven dil Rein / dalla Ruinaulta (650 m.s.m.) tochen tiel Vorab (3'028 m.s.m.)

Cundiziuns da rama per la fusiun

- num dalla vischnaunca: vischnaunca politica Laax
- loghens / fracziuns: Schluein, Sagogn, Falera
- Sebasond sin la lescha da lungatgs cantunala vala il romontsch era per la vischnaunca fusiunada sco lungatg d'uffeci e da scola.
- La radunonza communal vegn mantenida.
- Il pei da taglia communal dalla nova vischnaunca vegn fixaus sin 50%.
- Tier la taglia sin schischom (1,0‰) e la taglia sin midada da maun (2,0‰) vegnan ils peis da taglia hodierns da Laax surpri.
- Las tariffas ord la lescha davart las taxas da hosps e da turissem da Flem Laax Falera vegnan surpridas per Sagogn e Schluein.
- Laax, Falera, Sagogn e Schluein fan part dalla scolaviva cun la scola complessiva. Ils loghens da scola Laax, Falera, Sagogn e Schluein existan aschi ditg che las determinaziuns cantunals permettan quei aschia.
- Nua pusseivel e significativ dueien sinergias vegnir nezegiadas.
- discuors da fusiun equilibrai dallas vischnauncas sco era persistenza e regionalitad sco puncts impurtants e gronda schanza per il futur
- protecziun dall'identitad e dallas particularitads dallas singulas vischnauncas
- reorganisaziun senza visada da collaboraturs existents
- In project „habitar ella vegliadetgna“ (casa da generaziuns) duei vegnir catschus e realisaus.

Schanzas el sector planisaziun spaziala

- zona per indigens (potenzial da crescher cunzun per famiglias)
- zona industrial (scaffir plazzas da lavur supplementaras)
- intensivivar l'attractivitad sco liug da habitar e luvrar dalla vischnaunca futura

Agricultura / alps

- utilisaziun rinforzada da sinergias, arrundaziun dallas alps
- specialisaziun dallas singulas alps sin gruppas da biestga individualas resp. geners da diever (alp per vaccas mumma, utilisaziun turistica dall'alp Nagens, etc.)

Turissem

- Il bus regional vegn prolunghius tochen Sagogn e Schluein.
- Las medemas offertas dalla carta da hosps valan per tuttas vischnauncas.
- Las tariffas ord la lescha davart las taxas da hosps e da turissem da Flem Laax Falera vegnan surpridas per Sagogn e Schluein.
- harmonisaziun dallas tariffas per indigens tier las pendicularas

Organisaziun dalla vischnaunca

- professionalisaziun
- politica (suprastanza) - menaschi (administraziun)
- intensivaziun dall'operativa (administraziun), specialists / personas dil fatg enstagl allrounder

Impacts sin las vischnauncas burgheisas

- fusiun ei ina decisiun autonoma dalla vischnaunca politica
- Seligian las vischnauncas politicas, dat ei diversas opziuns per las vischnauncas burgheisas.
- dretg da burgheis sedrezza suenter la vischnaunca politica (liug da burgheis anteriur sin proposta pusseivel)

Sco vinavon, proxims pass, examinaziun dalla fusiun

- partenza dil project: zercladur 2021 (suenter votaziun cun success davart preproject)
- fin dil project: votaziuns 2022
- organisaziun dil project, direcziun dil project: Adrian Wolf
- giunta dil project: presidents communal, uffeci da vischnauncas
- team dil project: 2 commembers per vischnaunca, uffeci da vischnauncas
- gruppas da lavur: specialists tenor basegns / tema
- temas per workshop:
 - structuradas politicas (direcziun dalla vischnaunca, uniuns, administraziun, uffeci da baghegiar, vischnaunca burgheisa)
 - scola, cultura, uniuns, baselgia, sanadad, socialesser
 - segirtad publica, pumpiers, provediment e dismessa, survetsch d'ovras
 - traffic, ambient, agricultura / alps, turissem
 - planisaziun spaziala, finanzas

Discussiun

- Cyril Maissen s'interessescha pervia d'ina casa da generaziuns pusseivla. Loghens pusseivels vegnan examinai.
- Gabriel Caderas damonda suenter la consolidaziun d'in pei da taglia a liunga vesta. Calculaziuns detagliadas el preproject vegnan a mussar si quei.
- Roland Camathias s'interessescha arisguard la partiziun da terren da baghegiar. Il proceder dalla planisaziun spaziala vegn ad esser el preproject en tuttas 4 vischnauncas in tema impurtont.
- Urs Hasler e Roger Schorno s'informeschan suenter il proceder en cass ch'ina vischnaunca concedess buc il preproject sco era il stan dallas vischnauncas Flem e Trin. Sche Laax schess NA, ein las aspiraziuns da fusiun bein terminadas. Schiglioc vegn il project da fusiun fetg probabel cuntinuaus. Las vischnauncas Flem e Trin ein buc s'interessai per in preproject entochen ussa.

Votaziun sur in'examinaziun profunda dalla fusiun dallas vischnauncas Falera, Laax, Sagogn e Schluein

En num dalla suprastanza communal supplichescha Franz Gschwend da conceder l'incarica d'elaborar profundamein il project da fusiun. Sinaquei savess en in secund pass ed en rama d'ina secunda votaziun - sin fundament da datas detagliadas ed en enconuschiantscha da tuttas consequenzas - vegnir debattiu davart ina fusiun.

La proposta vegn approvada cun 147 vuschs GIE encunter 29 vuschs NA (0 abstenziuns).

3. Comunicaziuns e varia

Franz Gschwend informescha davart ils termins instonts, aschilunsch che la situaziun da covid-19 permetta quels:

- 18.6.2021, avertura ufficiala digl albiert per la giuventetgna wellnessHostel³⁰⁰⁰
- 10.7.2021, avertura dalla senda da tschemas

Finiziun dalla radunonza allas 20.30
Laax, ils 8 da matg 2021

President communal

Menader administraziun communal

Franz Gschwend

Orlando Derungs